

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Бєляєва Т.А.

*музикознавець, викладач-методист,
Хмельницький музичний коледж імені В.І. Заремби*

ВТІЛЕННЯ НАДІЇ, ВІРИ ТА ЛЮБОВІ У ХОРОВИХ ТВОРАХ В. БАРВІНСЬКОГО, СТВОРЕНИХ НА ЗАСЛАННІ

Проблема дослідження долі та ролі митця в тоталітарних умовах, втілення характерних для національної культури та автора тем через призму індивідуального, духовної спрямованості творчого процесу розглядається в сучасному музикознавстві та публіцистиці (С. Павлишин, Л. Кияновська, О. Козаренко, О. Катрич, Б. Корман, В. Медушевський, Л. Казанцева, Є. Ланюк, В. Грабовський та ін.).

Мета статті – розкрити особливості втілення тем надії, віри та любові у хорових творах В. Барвінського, створених на засланні завдяки кристалізації ідеї твору через призму особистісного відбору засобів музичної виразності, виконавську інтерпретацію. Об'єкт статті – хорові твори різних жанрів, в яких кристалізована ідея дослідження через призму індивідуального авторського стилю.

Методи дослідження – цілісний музикознавчий аналіз, стильовий, семантичний аналіз, дослідження нотних, аудіо та відеоматеріалів, біографічний метод, метод створення психологічного портрету.

Широка освіченість, синтетичність художнього мислення, багатовекторність музично – суспільної, наукової, творчої, педагогічної та виконавської діяльності В. Барвінського, провідна роль у розбудові музичної культури Західної України 1 пол. 20-го століття. Трагічність долі В. Барвінського як жертви сталінського тоталітаризму (подвійне ув'язнення, знищення більшості творів, заборона на право працювати в професії).

Про творчу домінанту митця свідчить його власний вислів в листуванні в період ув'язнення: «Ніколи не зневірюйтеся. Музичний шлях, хоч часто буває всипаний квітами – ружами, проте й рожі мають колючки, які не раз ранять руки до крові. І тільки той є правдивим музикантом, хто любить це мистецтво і, незважаючи на невдачі, не полишає його» [1].

Віра, надія і любов стали духовною домінантою особистості В. Барвінського, його здатністю перемагати найтяжчі обставини особистісного та творчого життя. Допити, погрози, голод, залякування, багаторічна розлука з родиною, неможливість займатися справою життя були політичними інструментами знищення видатної особистості, обдарованої яскравою християнською харизмою, шляхетністю, силою духу, стійкістю, внутрішньою свободою, вмінням любити людей та прощати ворогів.

Особливості життя та творчості композитора, народження теми віри і надії в хорових творах, ми розглянемо на прикладі творів, що були написані в період заслання, та передували їм. Сприйняття творів хорових жанрів композитором та виконавцями можна розглянути під кількома ракурсами – ознаку традицій хорової культури Галичини, та прояв духовного сенсу творів через загальноєвропейську семантику жанру (хоральність).

У хорових творах В. Барвінського розкриті національно-історична складова, громадянська та духовна позиція автора, відчуття ним батьківщини. Особливості індивідуального почерку Барвінського як хорового композитора, формувалися в опорі на народну музику, а також практику хорового виконавства в товариствах «Боян» та «Просвіта». Відображення провідних рис зрілого стилю В. Барвінського в творах хорового жанру: камерність, ліричність, поліфонічність фактури, варіаційність та імпровізаційність розвитку, метрична та ритмічна змінність, відточеність деталей та чіткість структури.

Поетичне джерело кантати В. Барвінського «Наша туга, наша пісня» (1932–1933 рр.) Автобіографічність та пророчий образний стрій твору С. Черкасенка – драматурга, поета, публіциста, автора підручників для українських шкіл, ім'я якого було викреслене з літературного процесу та заборонене в Україні на початку 1930-х рр. (твори підлягали конфіскації, автор зазнав ув'язнення). Близькість духовних та суспільних інтересів, біографічних моментів в житті авторів, спрямування їх творчої діяльності.

Образи тюремного мороку, неволі та сили прагнення до свободи, світла, перемоги над суспільно-політичним свавіллям завдяки єднання в пісні, як джерелі споконвічного багатства душі та духу українців, виражені в музично-поетичному строї кантати. Масштабність, концертність, «оркестровість» фортепіанної партії, що має драматургічну та психологічну функції у розкритті провідного образу кантати. Сучасна, складна гармонічна мова твору (модуляційний план, розгорнутість гармонічних секвенцій, ефектні зсуви у далекі тональності, енгармонізм) як носій емоційної експресії, її формотворче значення.

Розкриття ідеї поступового народження пісні, яка лине над тюремними мурами, що «соромляться своєї темряви» [12, с. 25]. Наскрізна, симфонізована драматургія кантати, поєднання лірико-драматичної виразності української пісні та закличності революційних пісень в партії 4-х голосного мішаного хору. Ефектний прийом всеохоплюючого переможного співу вільного народу в коді – прийом хорового вокалізу.

Створення двох чоловічих хорів без супроводу на слова Лесі Українки «Надія» та «Знов весна». Втілення надії на оновлення життя, весняного пробудження природи і душі людини в хорі «Надія». Піднесено-емоційний ліричний пісенний тип мелодики, вишуканість гармонічних барв та кадансування; камерності жанру хорової пісні поряд із тонким відчуттям символіки поетичних рядків Л. Українки. Простота та доступність хорової фактури свідчить про необхідність враховувати непрофесійний склад виконавців-політичних в'язнів, представників української інтелігенції.

Вияв туги за волею та батьківщиною у творі «Знов весна», поетичний паралелізм внутрішніх переживань людини та явищ природи, лірико –

драматичне трактування образу твору в єдності декламаційної експресії та пісенності, виразне значення фермат. Полісемантичність інтонацій хорових мініатюр як одна з умов об'ємного сприйняття слухачем, їх неоднозначність. За висловом Л. Кияновської «Василь Барвінський був одноцілим, і своїм музичним стандартом зрозумілий однаково для вибраних і для широких мас» [4, с. 101].

Список використаних джерел:

1. Олександр Ганс Пулюй. Вісті комбатанта [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу: <https://komb-a-ingwar.blogspot.com/2009/06/1939.html>
2. (Василь) Барвінський в контексті європейської музичної культури. К. – Дрогобич: Відродження, 2000.
3. Казанцева Л.П. Анализ художественного содержания вокального и хорового произведения. – Астрахань: Волга, 2011. – 130 с.
4. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури. – Тернопіль: Астон, 2000.
5. Конашевич-Сагайдачний В. Зустріч: (З композитором В. Барвінським у таборі) // Музика. – 1991. – № 5. – С. 19.
6. Ланюк Є. Доля митця в тоталітарному режимі [Інтернет-ресурс]. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/6983>
7. Медушевский В.В. Художественная картина мира в музыке // Художественное творчество. Вопросы комплексного изучения. Л., 1987.
8. Павлишин С. Был всегда искренен и чист // Сов. музыка. 1988. № 8; Ї ж. Недоспівана пісня // Україна. 1988. № 50; Ї ж. Василь Барвінський. К., 1990.
9. Подтекстовые смыслы в музыке // Музыкальное содержание: пути исследования: Сб. материалов науч. чтений. – Краснодар: Изд. дом ХОРС, 2009. – С. 11-22.
10. Розповідь Галини Грабець про композитора: (Перебування в таборах) // Літопис нескореної України. – Львів, 1993. – Кн. 1. – С. 430-434.
11. Барвінський Василь. Хорові твори / Упорядник Лілія Назар. – Тернопіль: «Астон», 2000. – 40 с.

Вигнич О.С.

студентка,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

ТВОРЧІСТЬ ХУДОЖНИКА В. ХМЕЛЮКА

Сучасне суспільство виявило неабияке зацікавлення до розвитку українського образотворчого мистецтва. Творчість обдарованих українців, зокрема й представників нашої діаспори, стало предметом дослідження не лише істориків та мистецтвознавців, а й журналістів, публіцистів та громадян. У останні десятиліття розпочалося поступове наукове вивчення художньої діяльності українців у світі.

В. Хмелюк народився 3 липня 1903 р. в Березівці під Жмеринкою, а з 1928 р. жив у Парижі, де згодом став одним з центральних фігур мистецького життя французької столиці. У Франції становлення українського художника